

Ἑθνικὴ γλῶσσα, ἔκδ. β' ἐπισημασμένη καὶ βελτιωμένη, Ἐκδόσεις Ἀρχηγείου Ἑνόπλων Δυνάμεων, Ἀθήναι 1973, σχ. 8, σελ. 95.

Προκαλεῖ κάποιαν ἐκπληξιν τὸ γεγονός ὅτι ἄνδρες στρατιωτικοὶ ἐμφανίζονται ἀσχολούμενοι μὲ θέμα θεωρούμενον ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι διαφεύγει τῆς ἀρμοδιότητός των. Ὅμως τὸ θέμα τῆς διχογνωμίας περὶ τὴν γλῶσσάν μας, ταλαιπωρεῖ ἀπὸ τριῶν αἰώνων τὸ Ἔθνος μας, κατὰ καιροὺς ἔχει παρουσιάσει ἐξάψεις, φανατισμούς, πολιτικοποιήσεις καὶ διατηρεῖται μᾶλλον τεχνητῶς ἐν ἐνεργείᾳ. Κατήνησε ζήτημα κοινωνικὸν, ἐνῶ εἶναι κατὰ βάσιν ζήτημα ἀπλῆς λογικῆς. Μία μάλιστα Ἀθηναϊκὴ ἐφημερὶς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπεχείρησεν εἰδικὴν ἔρευναν καὶ ἐδέχετο ἐπὶ μῆνας ἐπιστολάς καὶ διατριβάς Ἑλλήνων πολιτῶν ἐπὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ἐπὶ τῇ ἐλπίδι συναγωγῆς συμπεράσματος γενικῶς ἀποδεκτοῦ. Ἐνώπιον λοιπὸν αὐτῶν τῶν μεθόδων ἀντιμετωπίσεως ζητήματος ζωτικωτάτου διὰ τὴν προκοπὴν τοῦ Ἔθνους δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μείνουν ἀσυγκίνητοι ἄνθρωποι αἰσθανόμενοι τὸ βάρος τῆς εὐθύνης των ὡς πολιτῶν. Ἀφοῦ ἄλλως τε ἐδημοσιεύθησαν γινώμα ἀπὸ Ἀκαδημαϊκοῦς, Καθηγητῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν, παλαιοῦς Ὑπουργοῦς, Λογοτέχνας καὶ πολίτας πάσης εἰδικότητος καὶ κατηγορίας, ἔκριναν φαίνεται ὅτι θὰ ἦτο ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Κοινὴν Γνώμην νὰ ἀκουσθοῦν καὶ στρατιωτικοῦ τινος ἀνδρὸς αἰ ἀπόψεως.

Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ βιβλίου καθίσταται καταφανὲς ὅτι ἡ χρησιμοποιηθεῖσα ἐν αὐτῷ μέθοδος ἐρεύνης ἀνήκει εἰς ἐφηρμοσμένην τεχνικὴν ἐπιστήμην καὶ ὁ συγγραφεὺς παρουσιάζει τὰ συμπεράσματά του modo mathematico demonstrata.

Πρῶτον καθορίζει τὸ περιεχόμενον τῶν ἐνοιῶν ἔθνος, λαός, γλῶσσα τοῦ ἔθνους, γλῶσσα τοῦ λαοῦ. Ἀκολουθῶς παρακολουθεῖ γοργῶς τὸν τρόπον τῆς ἐξελίξεως τῆς γλώσσης τοῦ ἔθνους μας, τὰς ἀλλοιώσεις τῆς, τὴν φθορὰν καὶ τὰς ἐπιδράσεις ἃς ὑπέστη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, τὴν ἀποκάθαρσιν τῆς ἀπὸ τῶν ξενισμῶν μετὰ τὸ 1821 καὶ τὴν ἐφεξῆς πορείαν τῆς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πνευματικοῦ μὲν παρελθόντος τοῦ Ἔθνους διὰ τὸν λεξιλογικὸν πλουτισμὸν τῆς τοῦ προφορικοῦ δὲ λόγου διὰ τὴν ἀπλοποίησιν τῆς.

Μετὰ ταῦτα ἐξετάζει τί ἐστὶ μητρικὴ γλῶσσα καὶ τί ἐστὶ «Δημοτικὴ» γλῶσσα. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐξέτασις δὲν γίνεται κατὰ τὸν συνήθη παρ' ἡμῶν ἐρασιτεχνικὸν καὶ ἐκ τοῦ προχείρου τρόπον, ἀλλὰ μὲ συστηματικότητα, τὴν ὁποίαν θὰ ἐζήλευε καὶ ὁ καλλύτερος εἰδικὸς ἐπιστήμων. Σύστημα ὑπεθυμίζον τοὺς μεγάλους φιλόλογους Χατζιδάκην, Γαρδίκαν, Χαριτωνίδην. Καὶ ἐργάζεται μὲ στατιστικὰ δεδομένα ἐγκύρων πηγῶν, τοῦ Λεξικοῦ τῆς Κοινῆς Νέας Ἑλληνικῆς Ν. Ἀνδριώτη, τοῦ Ἀντιστρόφου Λεξικοῦ Γ. Κουρμούλη, τοῦ «Petit Robert» κλπ., λαμβάνει δὲ τὰ παραδείγματά του ἀπὸ ἔργα τοῦ Ψυχάρη, Πάλλη, Ἐφταλιώτη, ἀπὸ τὰ προαναφερθέντα λεξικά, ἀπὸ τὴν Γραμματικὴν τοῦ Τριανταφυλλίδη κλπ., καὶ ἔχει ὑπ' ὄψει του γινώμας πολλῶν ἐγκρίτων εἰδικῶν ἐπιστημόνων.

Ἐξετάζει συστηματικῶς τί ἐστὶ «δημοτικὴ γλῶσσα» ἀναλύων τὴν Γραμματικὴν τῆς ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ: τοὺς τύπους τῶν οὐσιαστικῶν ὄλων τῶν κλίσεων, τῶν ἐπιθέτων, τῶν συνθέτων, τῶν ῥημάτων εἰς ὅλα των τὰ παρεπόμενα, τὸν τονισμὸν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων κλπ. Ἐκ τῆς ἀναλυτικωτάτης αὐτῆς παρουσιάσεως συνάγει ὁ συγγραφεὺς:

1) «Ὅτι πολλαὶ τῶν ἀλλοιώσεων τῶν φθόγγων δὲν ἔχουν τὸν χαρακτῆρα κανόνος γενικοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξαιρέσεων, αἵτινες περιορίζονται εἰς τὸν κύκλον ὀλίγων λέξεων ἀναγομένων εἰς τὰς κατωτέρας ἐκδηλώσεις τοῦ βίου, δὲν γίνονται ὅμως ἀνεκταὶ ὅταν ἐπεκτείνωνται εἰς ἐννοίας ἀνωτέρου πνευματικοῦ κύκλου· ἐπομένως ἡ προσπάθεια τῶν «δημοτικιστῶν» νὰ τὰς γενικεύσουν ἀντιβαίνει εἰς τὴν πραγμα-

τικότητα, διότι προσκρούει εις τὸ γλωσσικὸν αἶσθημα τῶν πολιτῶν (νύφη - ξανθός, πεθερός - πένθος).

2) "Ὅτι μέγα μέρος τῶν λέξεων τοῦ λεξικοῦ τῆς «Κοινῆς Νεοελληνικῆς» Ἀνδριώτῃ τὰς ὁποίας χρησιμοποιοῦν οἱ «δημοτικισταὶ» εἶναι ἄγνωστοι εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀφοῦ ἐκ δειγματοληπτικοῦ ὕλικου 100 λέξεων τοῦ Λεξικοῦ τούτου, τὸ ὁποῖον διενεμήθη εἰς 120 πρόσωπα μὲ μὀρφωσιν τοῦλάχιστον γυμνασιακῆν, τὰ 16 μὲν οὐδεμίαν τῶν 100 ἐγνώριζον, τὰ δὲ 94 πρόσωπα ἐγνώριζον μόνον 7—12 λέξεις. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι καὶ ὁ λεξικογράφος διὰ 4 λέξεις ἐκ τῶν 100 δὲν δίδει ἐρμηνεῖαν. Αἱ πλεῖστοι τῶν λέξεων εἶναι τουρκικαί, σλαβικαί, ξενικαὶ καὶ τινες ἴσως ἑλληνικῆς προελεύσεως, ἀλλὰ τόσον παρεφθαρμένοι ὥστε νὰ εἶναι δυσδιάγνωστος ἡ καταγωγή των. Δηλαδή ἀντὶ νὰ ἀπαλλαγῇ τὸ Ἔθνος ἀπὸ τὰ στίγματα τῆς δουλείας καὶ τῆς ἀπαιδευσίας, οἱ «δημοτικισταὶ» θέλουν νὰ ὠθήσουν τὸ Ἔθνος νὰ τὰ ἀναζητήσῃ ἐκ τῆς λήθης— καὶ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ τουρκο-ἑλληνικὸν ἰδίωμα τῶν πρὸ τοῦ 1821 χρόνων (ντεσκερές, λουφές, ὄρδι, χαμπέρι, ζαερές...).

3) "Ὅτι ἡ «δημοτικὴ», ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῆς διεξοδικῆς ἀναλύσεως, δὲν ἔχει γραμματικῆν, δὲν ἔχει κανόνας, ἔχει πολυτυπίαν ἀφαντάστου ἐκτάσεως· ἕκαστος δημιουργεῖ κατ' ἴδιον τρόπον τύπους, ὥστε ἐὰν θελήσῃ ὁ νέος 7—9 ἐτῶν νὰ διδαχθῇ τὴν γραμματικῆν τῆς «δημοτικῆς», θὰ περιέλθῃ εἰς πλήρη σύγχυσιν. Ἐκ τῆς ἀναρχίας τῆς γραμματικῆς δημιουργεῖται ἡ ἀγλωσσία ἢ παρατηρουμένη εἰς πολλοὺς σήμερον ἀποφοίτους γυμνασίου.

4) "Ὅτι ἐκ τοῦ ἐλέγχου τῆν γλώσσης ἐνὸς βιβλίου συλλογικῶς ἐσχάτως συγγραφέντος ὑπὸ Ἀκαδημαϊκῶν καὶ Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου εἰς «δημοτικὴν» γλώσσαν προκύπτει σαφῶς διὰ πλήθους παραδειγμάτων ἡ ἀντιφατικότης τῶν τύπων, ἡ ἀσυνέπεια καὶ εἰς τὸν τονισμόν καὶ τὸ τυπικόν, ἡ γλωσσικὴ ἀναρχία καὶ ἡ σύγχυσις. Καὶ ἂν οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ κινοῦνται εἰς γλωσσικὴν ἀβεβαιότητα, ἀσυνέπεια καὶ σύγχυσιν, τί θὰ περιμένωμεν ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων;

5) "Ὅτι ἡ διατύπωσις μαθηματικῶν θεωρημάτων ἢ ἐπιστημονικῶν ζητημάτων εἰς γλώσσαν δημοτικὴν— ἐπὶ τῇ βάσει παραδειγμάτων ἐγκύρων— καθίσταται ἀδιανόητος, αἰνιγματικὴ καὶ παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἀναγνώσῃ τις προηγουμένως τὸ πρωτότυπον εἰς καθαρεύουσαν διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τί θέλει νὰ εἴπῃ ἢ διατύπωσις εἰς δημοτικὴν.

6) "Ὅτι οἱ «δημοτικισταὶ» μὴ δυνάμενοι νὰ διατυπώσουν ἐννοίας ἀνωτέρας μὲ βάσιν τὴν λίαν περιορισμένην (εἰς ἐννοίας κατωτέρου μόνον βίου) μητρικὴν καταφεύγουν εἰς τὴν καθαρεύουσαν, τροποποιοῦντες ἢ «συγυρίζοντες» αὐτήν, ὥστε νὰ φαίνεται δημοτικοφανής. Οὕτω ἡμῶς δρῶντες δὲν δύνανται νὰ ὑποτάξουν ὑπὸ κανόνας τὰς λέξεις των. Διότι αἱ οὕτω συγυριζόμεναι λέξεις, ἐφ' ὅσον ἀνήκουν εἰς ἐννοίας τοῦ κατωτέρου βίου εἶναι ἀνεκταί, ἐὰν ἡμῶς συγυρισθοῦν ἔτσι ἐννοιαὶ ἀνωτέρου πνευματικοῦ βίου, τότε τὸ προῖον γίνεται γελοῖον· χώνεψη, ναί/ἀλλὰ συνέλεψη, διάψεψη; "Ὡστε καθίσταται ἀδύνατον νὰ ἐπιτευχθῇ σύστημα, ὁμοιομορφία, συνέπεια καὶ ἡ κατάληξις εἶναι ἡ ἀθαιρεσία καὶ τὸ χάος.

7) "Ὅτι ἡ δημοτικὴ, οὔσα ζῶσα γλώσσα ὡς πρὸς ἐλάχιστον τμήμα αὐτῆς, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸν οἰκιακὸν βίον καὶ τὰς καθημερινὰς ἐννοίας, καθίσταται τεχνητὴ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος τῆς τὸ ἀναγόμενον εἰς πνευματικωτέρας ἐννοίας, διὰ τὸ ὁποῖον καταφεύγει εἰς τὴν καθαρεύουσαν, τὴν ὁποῖαν παραποιεῖ, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ εὔρῃ λαϊκὰς λέξεις οὔτε δυνατότητα συνθέσεως ἢ μεταφορικῆς χρήσεως χωρὶς κίνδυνον γελοιοποιήσεως (τὸ πτέρυξ / φτεροῦγα τοῦ πουλιοῦ, ναί / ἀλλὰ φτεροῦγα τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος; ; τὸ ἀρχιπέιμην / ἀρχιτέλιγκας, ὁ βοσκός, ναί, ἀλλὰ / ἀρχιτέλιγκας ὁ ἐπίσκοπος;). "Ὡστε δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἡ Δημοτικὴ χωρὶς τὴν Καθαρεύουσα.

Ἐνῶ ἡ Καθαρεύουσα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς στατιστικῆς τῶν λεξικῶν προσλαμβάνει διαρκῶς λέξεις ἐκ τῆς ἀρχαίας γραμματείας καὶ δημιουργεῖ νέας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παραδοθεῶν καθημερινῶς, διὰ τοῦτο καὶ παρουσιάζει τὴν δυναμικότητα τοῦ ἔχουν αἱ ζῶσαι γλῶσσαι.

7) Ὅτι αἱ πηγαὶ τῆς Καθ. (ἡ ἀρχαία γλῶσσα) εἶναι πλούσιαι, γόνιμοι καὶ ζωτικά. Δεικνύεται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ὅτι αἱ ξέναι γλῶσσαι προσφεύγουν εἰς τὰς ἰδίας πηγὰς πρὸς πλουτισμὸν των, ὡς πληροφορεῖ καὶ τὸ γαλλικὸν λεξικὸν Le Petit Robert, ἐνῶ αἱ πηγαὶ τῆς Δημοτικῆς εἶναι πτωχαὶ καὶ ἀπλαῖ ἐξαρκουῦσαι μόνον διὰ τὰς στοιχειώδεις ἐννοίας ἀπαιδευτῶν ἀνθρώπων, παρέχουσαι σταγόνας μόνον.

8) Ὅτι οἱ «δημοτικισταὶ» γράφουν μὲν τὴν δημοτικὴν, ἀλλὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὴν ὁμιλήσουν εἰς τὸν καθ' ἡμέραν βίον. Ἡ ὑπ' αὐτῶν χρησιμοποιουμένη εἰς τὰ ἔργα των γλῶσσα μὲ ἐξεζητημένας λέξεις, λησμονημένας ὑπὸ τοῦ λαοῦ, μὲ ὑπ' αὐτῶν κατασκευαζομένης ἢ τροποποιουμένης δὲν εἶναι γλῶσσα μητρικὴ οὐδενὸς Ἑλλήνου.

9) Ὅτι ἡ διγλωσσία μας εἶναι φαινόμενον παγκόσμιον. Ἡ ἰδική μας δὲν διαφέρει ἀπὸ τὰς ἄλλας κατὰ τὴν φύσιν της, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸν βαθμὸν, ὁ ὁποῖος διαρκῶς μειοῦται ὅσῳ ἡ μόρφωσις τοῦ λαοῦ γενικεύεται.

10) Ὅτι ὁ ἀγὼν κατὰ τῆς γλώσσης μας ὀφείλεται εἰς δύο φάσεις, ὡς τὸν λογιωτατισμὸν μὲ τὰς ὑπερβολὰς του, τὴν μίμησιν τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν (τῶν ὁποίων ὅμως ἡ χάρις ἔγκειται εἰς τὰς ἐννοίας καὶ ὄχι εἰς τὴν γλῶσσαν), τὴν μίμησιν (ἀστόχως) ἄλλων κινήματων εἰς τὴν Δύσιν, τὴν ἐκμετάλλευσιν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν πρὸς ἀποκοπὴν ἀπὸ τῆς παραδόσεως, τὴν ἡλαττωμένην μόρφωσιν μερικῶν ἀσχολουμένων περὶ τὰ γράμματα, τὴν ξενομανίαν καὶ τέλος τὴν ἐποχικὴν ἀμφισβήτησιν τῶν ἀξιῶν ἐκδηλουμένην εἰς τὰ γράμματα, τὴν τέχνην καὶ τὸν βίον.

Ἡ χρησιμοποιηθεῖσα εἰς τὸ βιβλίον τοῦ στρατιωτικοῦ συγγραφέως μέθοδος εἶναι καθαρὰ καὶ συνεπής, ἡ ἀνάλυσις εὐρεῖα καὶ συστηματικὴ, τὰ παραδείγματα ἀφθονα, αἱ πηγαὶ ἀδιάβλητοι, ἡ ἀντικειμενικότης ἀναμφισβήτητος, ἡ κρίσις ἀμερόληπτος, οἱ συλλογισμοὶ ἀμεμπτοὶ καὶ τὰ συμπεράσματα διαυγῆ καὶ κατηγορηματικὰ ὡς αἱ λύσεις τῶν μαθηματικῶν θεωρημάτων.

Τὸ περὶ γλώσσης βιβλίον τοῦτο εἶναι ἀπὸ τὰ ἀριστα τοῦ εἴδους του. Τὰ συμπεράσματά του στερεὰ καὶ σύμφωνα πρὸς τὴν κρίσιν καὶ τὸ αἶσθημα παντὸς σώφρονος Ἑλλήνου. Σύμφωνα δὲ καὶ πρὸς τὴν γνώμην τῶν σπουδαιοτέρων Ἑλλήνων τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ : τοῦ Κοραῆ, τοῦ Δημ. Βερναρδάκη, τοῦ Γ. Χατζιδάκη, τοῦ Ν. Πολίτου. Ὅντως ἡ γλῶσσα ἐξελισσομένη αὐτοδυνάμως εὐρίσκει τὸν δρόμον της καὶ παραμερίζει τοὺς ἐκτὸς πραγματικότητος νεωτεριστάς. Ἰπάρχει ὅμως κίνδυνος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι νὰ ἐπέμβουν κάποτε εἰς τὸ σχολικὸν ἔργον, ὅπως τὸ ἔπραξαν προηγουμένως εἰς τὰς ἀνωμάλους περιόδους 1917, 1922 καὶ 1964—1967. Καὶ αὐτὸ δὲν φαίνεται νὰ τὸ ἀγνοῇ ὁ θαυμαστικὸς συγγραφεὺς, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ βιβλίον του παρέχει λαμπρὰν ὑπηρεσίαν, ἀνεκτίμητον εἰς τὸ Ἔθνος.